

Valsts kase

20
20

Valsts
parāda vadības
pārskats

Latvija – soli priekšā

20
20

2020. gads ir bijis izaicinājumiem pilns gads ikvienam, un nozīmīgas idejas un jauni risinājumi bieži rodas sarežģītos apstākļos. Mūsu zinātnieki turpina strādāt un izgudrot, darot visu iespējamo, lai palīdzētu cīņā ar pandēmiju, mūsu uzņēmumi cenšas saglabāt ražošanas rezultātus, un daži no tiem turpina savu izaugsmi, viņi pielāgojas jaunajai realitātei un ir pietiekami drosmīgi, lai sāktu kaut ko jaunu. Radoši prāti atrod jaunus veidus, kā uzturēt attiecības ar klientiem.

Latvijā izstrādātie digitālie risinājumi Covid-19 krīzes laikā ir parādījuši, ko Latvija var dot pasaulei. Tādi projekti kā brīvprātīgo kustības organizēts biznesa ideju konkurss Covid-19 ierobežošanai, attālinātās izglītības projekts Tavaklase.lv, e-Saeima, kā arī vairāku uzņēmēju veidotās inovācijas, ir apliecinājums mūsu spējai mobilizēties sarežģītos apstākļos un, spīējot krīzei, izstrādāt veiksmīgus risinājumus.

Latvija bija pirmā valsts, kas prezentēja kontaktu izsekošanas aplikāciju, palielinot reakcijas laiku uz iespējamo pakļaušanu Covid-19, lai samazinātu vīrusa izplatību un galu galā izskaustu to.

Bet ir svarīgi arī nodrošināt ātru un uzticamu testēšanu.

MGI aktīvi darbojas visā pasaulē, nodrošinot savus **automatizētos risinājumus cīņā ar Covid-19** MGI ir daļa no BGI grupas – pasaulē lielākās genomu sekvenčēšanas organizācijas un jaunizveidotais MGI Latvia ir lielākās ārvalstu tiešās investīcijas Baltijā biotehnoloģijas jomā:

● **automatizētās paraugu sagatavošanas iekārtas** ir ļoti pieprasītas Eiropas klīniskās diagnostikas laboratorijās, jo tām ir liela Covid-19 testēšanas procesa automatizācijas spēja. Ar šiem instrumentiem vairākas laboratorijas sasniedz testēšanas jaudu 10 000 testu dienā ar nelielu skaitu laboratorijas tehniķu:

● **mobile testēšanas laboratorijas risinājumi** ar jaudu no 3000 testiem dienā.

Vairāki pētījumi liecina, ka pareiza telpu vēdināšana var mazināt inficēšanās risku ar Covid-19. SAF Tehnika izveidotais bezvadu IoT sensors **Aranet4 ir ideāla ierīce, lai uzraudzītu gaisa apmaiņas telpās.** CO2 koncentrāciju var izmantot kā gaisa kvalitātes indikatoru, un to var kontrolēt ar sensoriem. Tas brīdina, kad gaisa kvalitāte ir kļuvusi neveselīga un telpās jāveic gaisa apmaiņa.

Uzņēmums arī sāka ražot jaunu medicīniskas kvalitātes **cilvēka ķermeņa temperatūras sensoru,** īpaši veselības aprūpes profesionāļiem, kas cīnās ar Covid-19. Šis jaunais risinājums tika izstrādāts, lai atslodotu slimnīcu darbu.

Visi šie veiksmes stāsti nebūtu iespējami bez lieliskas infrastruktūras un talantiem, padarot Latviju par vadošo **Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) eksportētāju Baltijas valstīs.**

Latvija ir arī viena no pirmajām valstīm visā pasaulē, kas ievieš 5G tīklu.

Vairākus 5G projektus vada Latvijas mobilo telekomunikāciju operators un tirgus līderis LMT, kas šobrīd ir viens no efektīvākajiem mobilo datu tīkla nodrošinātājiem un 5G ieviešējiem pasaulē. 2020. gads ir bijis milzīgs solis uz priekšu! LMT un IT uzņēmums MikroTik izveidoja pirmo 5G laboratoriju Latvijā, kas tiks izmantota kā rotaļu laukums 5G prototipu un produktu izstrādei.

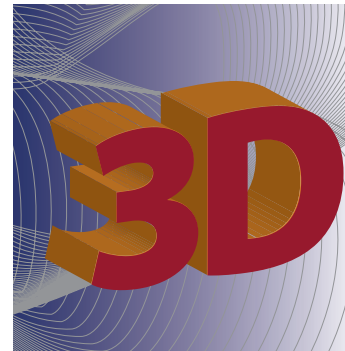
Mūsu viedās specializācijas industrijas turpina attīstīties! Tādām zinātnes ietilpīgām nozarēm kā fotonika un viedie materiāli ir spēcīgas vēsturiskās saknes Latvijas ekonomikā un tām ir nozīmīga loma, jo tās kalpo par pamatu citu nozaru attīstībai, nodrošinot nepieciešamās komponentes un sistēmas (ieskaitot precīzijas medicīnu, IKT, video pilsētu un viedo enerģētiku, bioekonomiku). Piemēram, mazā pilsēta Līvāni jau kopš 1983. gada ir pazīstama ar savām optisko šķiedru ražotnēm, **padarot Latviju par vadošo optisko šķiedru produktu piegādātāju, kas ir atzīta visā pasaulē.**

Lightguide ir **lideris ES,** bet ASV tirgū uzņēmums nodrošina aptuveni 70% uroloģijā izmantoto **optisko šķiedru instrumentu.**

LightSpace Technologies ir **pasaules lideris 3D tehnoloģiju ražošanā.** 3D attēlu displeji tiek izmantoti medicīnā, minimāli invazīvās operācijās, lai attēlotu ultraskaņas telpiskos attēlus, drošības, aizsardzības un citās jomās.

Latvijas stabilā ekonomika un drošā uzņēmējdarbības vide piesaista ārvalstu investorus arī globālās pandēmijas laikā. **Latvijai ir 2. konkurētspējīgākā nodokļu sistēma OECD dalībvalstu vidū (Tax Foundation),** pievilcīgas nodokļu atlaides piecās speciālajās ekonomiskajās zonās un ES fondu līdzfinansējuma pieejamība turpmākajos gados.

Avots: Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, www.liaa.gov.lv, Shutterstock, www.shutterstock.com, www.investinlatvia.lv, MGI, SAF Tehnika

Saturs

Abreviatūras	4
Gads skaitļos	5
Valsts kases pārvaldnieka ievadvārdi	6
Latvijas kredītreitinga attīstība	7
Valsts parāds	8
Centrālās valdības aizņēmumi	9
Valsts parāda portfeļa rādītāju izpilde	13
Valsts aizdevumi	14
Valsts galvojumi	15
Naudas līdzekļu vadība	16
Noderīga informācija	17

Mērvienības

EUR – eiro/*euro*, oficiālā ES vienotā valūta

© Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā obligāta atsauce uz Valsts kasi kā datu avotu.

Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsomas. "0" – rādītājs zem 0,5, bet lielāks par 0, vai arī aprēķina rezultāts ir 0.

Publikācijā iekļautie dati turpmākajās publikācijās var tikt precizēti. Valsts kase neatbild par zaudējumiem, kas radušies publikācijas lietošanas rezultātā.

© Dizains: SIA "Dizaina stratēģija"

Saīsinājumi

ALTUM	Valsts attīstības finanšu institūcija "ALTUM"
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
Covid-19	Smagā akūtā respiratorā sindroma koronavīrusa 2 (SARS-CoV-2) izraisīta slimība
ECB	Eiropas Centrālā banka
EIB	Eiropas Investīciju banka
EK	Eiropas Komisija
EK SURE	Eiropas Komisijas pagaidu atbalsta instruments bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā pēc Covid-19 uzliesmojuma
ES	Eiropas Savienība
<i>Fitch</i>	Starptautiskā kredītreitingu aģentūra <i>Fitch Ratings</i>
FM	Finanšu ministrija
IKP	Iekšzemes kopprodukts
LB	Latvijas Banka
<i>Moody's</i>	Starptautiskā kredītreitingu aģentūra <i>Moody's Investors Service</i>
MVU	Mazie un vidējie uzņēmumi
<i>R&I</i>	Japānas kredītreitingu aģentūra <i>Rating and Investment Information, Inc.</i>
<i>S&P</i>	Starptautiskā kredītreitingu aģentūra <i>S&P Global</i>
Stratēģija	Valsts parāda un naudas līdzekļu vadības stratēģija

Gads skaitļos

	Rādītājs	2019 gads	2020. gads
Ekonomiskā situācija	IKP (faktiskajās cenās), milj. EUR	30 463,3 ¹	28 194,0 ²
	Pieaugums faktiskajās cenās, %	4,5 ¹	-7,5 ²
	Pieaugums salīdzināmajās cenās, %	2,1 ¹	-7,0 ²
	IKP uz vienu iedzīvotāju (faktiskajās cenās), EUR	15 923,0 ¹	dati vēl nav pieejami
	Patēriņa cenu indekss (decembris pret decembri), % ¹	2,1	-0,5
	Patēriņa cenu indekss (gads pret gadu), % ¹	2,7	0,7
	Reģistrētais bezdarba līmenis (decembris), % ¹	6,5	7,7
	Maksājumu bilances tekošā konta deficīts (-)/ pārpalikums, milj. EUR ³	- 197,0 (12 mēnešos)	276,0 (9 mēnešos)
	% no IKP	-0,6	0,9
Valsts finanses	Valsts konsolidētā budžeta finansiālā balance, milj. EUR	-185,5	-1 127,1
	% no IKP	-0,6	-4,0
	Vispārējās valdības parāds, milj. EUR	11 246,6	13 341,4 ⁴
	% no IKP	36,9	47,3 ⁴
	Valsts parāds, milj. EUR ⁵	10 810,1	12 458,7
	% no IKP	35,5	44,2
	Valsts vērtspapīru iekšējās izsolēs piesaistītais finansējums, milj. EUR	422,0	679,5
	Aizņēmumi starptautiskajos tirgos, milj. EUR	1 000,0	1 550,0
	Izsniegtie valsts budžeta aizdevumi, milj. EUR	363,7	340,1
	Izsniegto valsts galvojumu atlikums, milj. EUR	515,7	484,4

¹ Centrālās statistikas pārvaldes dati uz 18.01.2021.

² FM 2020. gada oktobra prognoze

³ LB dati uz 18.01.2021.

⁴ Valsts kases novērtējums.

⁵ Atbilstoši nacionālajai metodoloģijai (kopā ar daļēji no valsts budžeta finansētām atvasinātām publiskām personām un budžeta nefinansētām iestādēm).

Avots:

Centrālā statistikas pārvalde, Nodarbinātības valsts aģentūra, LB, FM, Valsts kase, EUROSTAT

Valsts kases pārvaldnieka ievadvārds

2020. gads aizritēja Covid-19 pandēmijas ēnā, izraisot pasaules ekonomikas lejupslīdi, ievērojamas svārstības finanšu tirgos un valstu kredītriska uzcenojumu pieaugumu. Covid-19 uzliesmojums un tā ierobežošanai noteiktie pasākumi negatīvi ietekmēja arī Latvijas ekonomikas attīstību un fiskālos rādītājus, izraisot nepieciešamību kopš 2020. gada marta operatīvi nodrošināt finansiālu segumu valdības lēmumiem Covid-19 uzliesmojuma ietekmes mazināšanas un ekonomikas atbalsta pasākumiem ārkārtējā situācijā.

Covid-19 uzliesmojuma apstākļos Valsts kase rīkojās operatīvi, aizņemoties finanšu resursus iekšējā un starptautiskajos finanšu tirgos 2,2 mljrd. *euro* apmērā. Lai mazinātu šādos finanšu tirgos apstākļos veicamo aizņemšanās izmaksu (procentu izdevumu) ietekmi uz valsts budžetu, Valsts kase piesaistīja resursus uz salīdzinoši īsiem termiņiem un ar iespējami zemākām procentu likmēm, vienlaikus nepalielinot valsts parāda pārfinansēšanas risku tuvākajos gados.

Papildus finanšu tirgos veiktajiem aizņēmumiem tika nodrošinātas finansējuma piesaistes iespējas arī no starptautiskajām finanšu institūcijām. Ar Ziemeļu Investīciju banku 500 milj. *euro* apmērā noslēgtā aizņēmuma līguma ietvaros 2020. gadā ir apgūta puse no pieejamā finansējuma. No Eiropas Komisijas pagaidu atbalsta instrumenta bezdarba risku mazināšanai ārkārtējā situācijā (SURE) ietvaros Latvijai pieejamā finansējuma 192,7 milj. *euro* apmērā jau saņemti

120 milj. *euro*. Papildus pastāv aizņemšanās iespēja no Eiropas Investīciju bankas spēkā esošā līguma ietvaros 400 milj. *euro* apmērā Eiropas Savienības fondu projektu līdzfinansēšanai. Valsts kase arī turpmāk nodrošinās finansējumu nepieciešamajā apjomā papildu pasākumiem Covid-19 seku mazināšanai un ekonomikas atbalstam, turpinot aizņemšanos finanšu tirgos, kā arī izmantojot finansiāli izdevīgas aizņemšanās iespējas no starptautiskajām institūcijām.

2020. gadā Valsts kase īstenoja nozīmīgus pasākumus valsts vērtspapīru likviditātes uzlabošanai, pirmo reizi organizējot Latvijas eiroobligāciju izsoli iekšējā finanšu tirgū ar primāro dileru starpniecību, sasniedzot vēsturiski zemāko ienesīguma līmeni attiecīga termiņa valsts vērtspapīriem. Tādējādi uzsākts jauns nozīmīgs posms Latvijas kapitāla tirgus attīstībā, paplašinot vietējiem investoriem pieejamu instrumentu klāstu ar papildu likvidu instrumentu.

Kreditreitingu aģentūras ar izpratni uztvēra Latvijas valsts budžeta deficīta un valsts parāda straujo pieaugumu, kuru izraisīja Covid-19 uzliesmojuma negatīvā fiskālā ietekme – Latvijas valsts kreditreitingš 2020. gadā joprojām saglabājās augstā, investīcijām drošā līmenī. *S&P Global* gada sākumā paaugstināja Latvijas kreditreitingu līdz "A+" līmenim ar stabilu nākotnes novērtējumu. Arī *Fitch* saglabāja valsts kreditreitingu "A-" līmeni, mainot nākotnes vērtējumu no negatīva uz stabilu.

Nākamajos gados īpaša nozīme būs valdības rīcībai, atgriežoties pie fiskālās disciplīnas pamatprincipiem fiskālās politikas veidošanā un īstenošanā, lai nodrošinātu valsts parāda ilgtermiņu, kas ir viens no būtiskākajiem faktoriem augsta valsts kreditreitinga uzturēšanai. Valsts kreditreitingš, kas šobrīd ir sasniedzis vēsturiski augstāko līmeni, ir galvenais priekšnoteikums tam, lai finanšu tirgu un investoru uzticība mūsu valsts kreditīspējai saglabātos arī turpmāk, veicinot ekonomikas izaugsmes ātrāku atjaunošanos.

Kaspars Āboliņš
Valsts kases pārvaldnieks

Rīgā 2021. gada 22. janvārī

Latvijas kredītreitinga attīstība

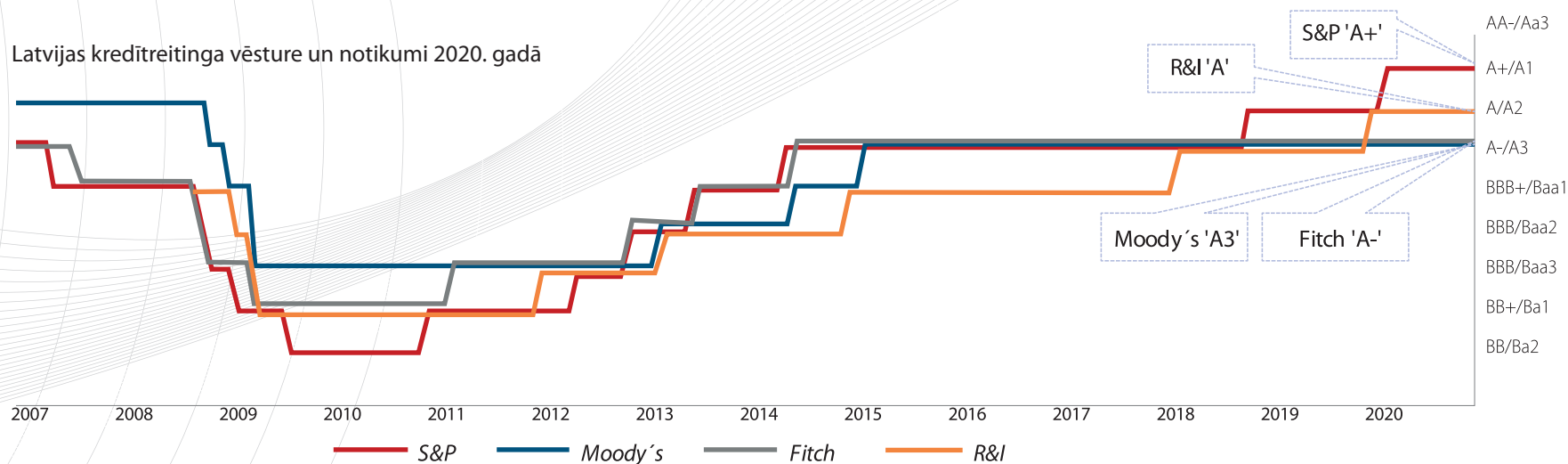
2020. gada 21. februārī *S&P* paaugstināja Latvijas kredītreitingu vēsturiski augstākajā līmenī – no 'A' uz 'A+', saglabājot stabilu kredītreitinga nākotnes novērtējumu. 2020. gadā *Fitch*, saglabājot Latvijas kredītreitingu 'A-' līmenī, divas reizes mainīja kredītreitinga nākotnes novērtējumu – aprīlī no 'Stabila' uz 'Negatīvu' un oktobrī no 'Negatīva' atpakaļ uz 'Stabilu'. Ņemot vērā lielo neskaidrību saistībā ar Covid-19 izplatības atstāto ietekmi uz Latvijas ekonomiku gada sākumā, kā arī valdības veiktos pasākumus, lai samazinātu šo ietekmi, *Fitch* oktobrī uzlaboja savas prognozes, mainīja kredītreitinga nākotnes novērtējumu. *Moody's* nav izmainījusi Latvijas kredītreitingu un tā nākotnes novērtējumu.

Galvenie faktori, kas uztur Latvijas kredītreitingu stabili 'A' grupā, ir:

- elastīga ekonomika un efektīva fiskālā politika,
- iepriekšējos gados veiktās Latvijas fiskālās konsolidācijas un strukturālo reformu īstenošanas sekmīgie rezultāti,
- pietiekama fiskālā telpa, kas nodrošina Latvijai spēju rīkoties ārēju satricinājumu gadījumā,
- spēcīgs valsts finanšu stāvoklis un Latvijas joprojām relatīvi zems valsts parādā līmenis salīdzinājumā ar līdzīgām valstīm,

- institucionālā stiprība, kas pamatota ar dalību ES un euro spēcīgo pozīciju pasaules ekonomikā,
- ņemot vērā Covid-19 radītās sekas, valdības iedarbīgie lēmumi saistībā ar to ierobežošanu un atbalstu ekonomikai,
- līdz šim Covid-19 ietekme uz ekonomiku nav tik liela, kā tika prognozēts,
- tekošā konta līdzsvarotība,
- spēcīgi finanšu stabilitātes rādītāji, augsta banku likviditāte un valdības ieguldītais darbs finanšu sektora sakārtošanā.

Latvijas kredītreitinga vēsture un notikumi 2020. gadā

Piezīme: Kredītreitings ilgtermiņa saistībām ārvalstu valūtā.

Avots: *Fitch*, *Moody's*, *S&P*, *R&I*

Valsts parāds

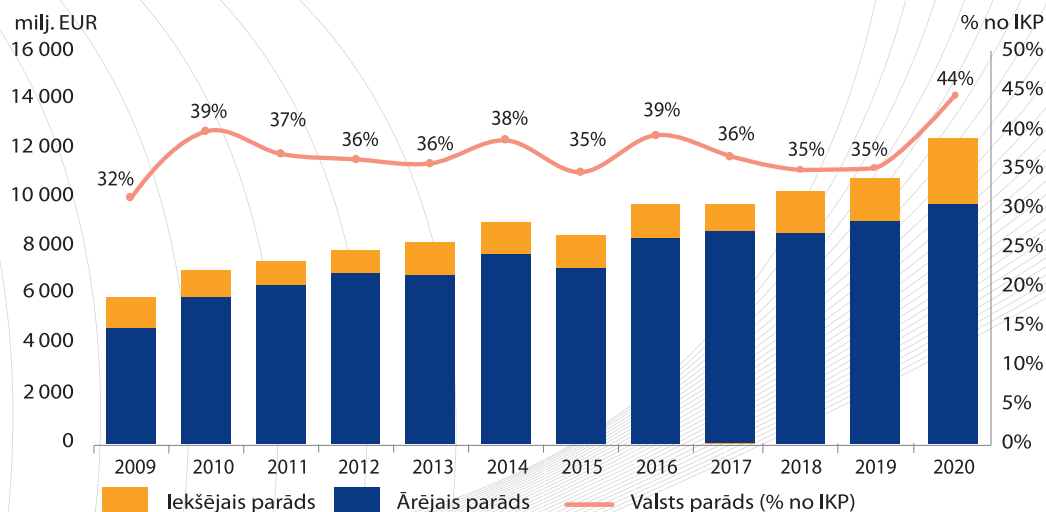
Centrālās valdības parāds

Saskaņā ar Valsts kases operatīvajiem datiem 2020. gada decembra beigās valsts parāds nominālvērtībā bija 12,5 mljrd. EUR, pieaugot par 1,6 mljrd. EUR kopš 2019. gada beigām.

Ievērojamu valsts parāda pieaugumu izraisīja nepieciešamība operatīvi nodrošināt finansiālu segumu Covid-19 uzliesmojuma ietekmes mazināšanas un ekonomikas atbalsta pasākumiem finanšu tirgos.

Valsts parāda struktūrā lielāko īpatsvaru veido ārējais parāds, sasniedzot 79% no kopējā valsts parāda. Lielāko ārējā parāda daļu (70% no valsts parāda kopējā apjoma) veido starptautiskajos finanšu tirgos emitētās obligācijas.

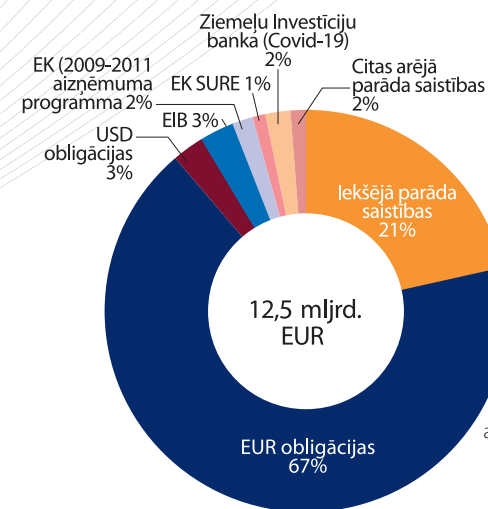
Valsts parāds 2009. – 2020. gadā*

*Pēc nacionālās metodoloģijas, bez atvasinātajiem finanšu instrumentiem.

Avots: Valsts kase

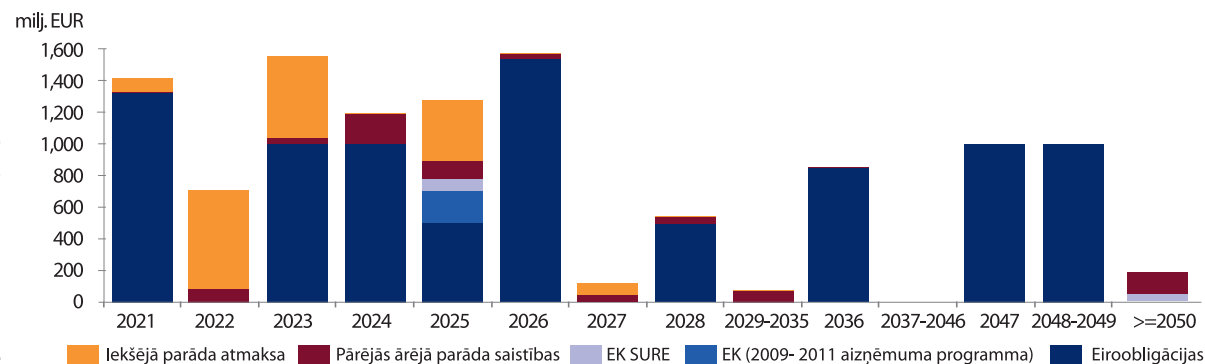
Valsts parāda struktūra nominālvērtībā 2020. gada decembra beigās*

*Pēc nacionālās metodoloģijas, bez atvasinātajiem finanšu instrumentiem.

Avots: Valsts kase

Centrālās valdības parāda atmaksas profils 2020. gada decembra beigās (nominālvērtībā, bez atvasinātiem finanšu instrumentiem)

Avots: Valsts kase

Centrālās valdības aizņēmumi

Aktualitātes ārējā finanšu tirgū: nodrošināta operatīva resursu piesaiste krīzes situācijā – veikts papildus laidieni apgrozībā esošajām 2026. gada eiroobligācijām un emitētas likvidas 3 gadu eiroobligācijas.

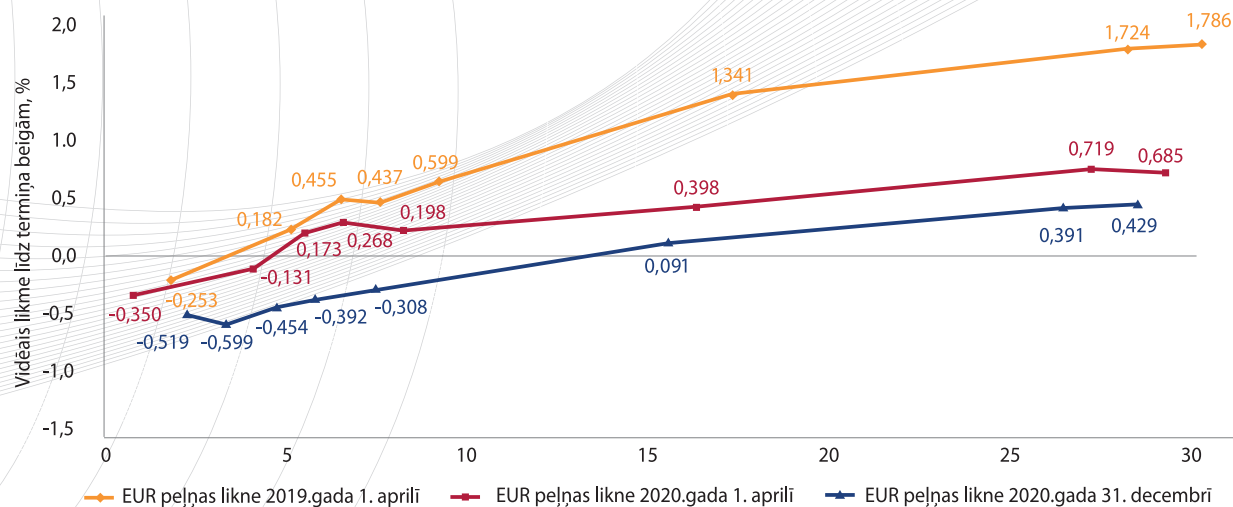
2020. gads ir bijis lielu izaicinājumu un nenoteiktības pilns, kas būtiski ietekmēja aizņēmumu darījumu veikšanu. 2020. gada sākumā, aizsākās globālā pandēmija ar ietekmi ne tikai uz valstu ekonomikām un īpaši uz veselības aprūpes jomu, bet arī pasaules finanšu tirgiem. Paaugstinātais tirgus svārstīgums un nenoteiktība finanšu tirgos pieauga, būtiski pastiprinot investoru bažas un piesardzību iesaistīties jaunos investīciju darījumos. Šādos apstākļos bija kritiski nodrošināt

finansējuma pieejamību atbilstoši iespējām finanšu tirgū, piesaistot finansējumu salīdzinoši īsākiem termiņiem ar iespējami zemākām izmaksām, kas, lielā mērā pateicoties ECB īstenotajiem ekonomikas stimulēšanas pasākumiem, tika atvieglots Eirozonas valstu emitentiem. Neskatoties uz būtisko nestabilitāti finanšu tirgos, Latvija kā emitents ieguva no peļņas līknes novirzes, EUR procentu likmēm samazinoties.

Marta beigās, lai nodrošinātu finansējumu Covid-19 uzliesmojuma mazināšanai un ekonomikas atbalstam ārkārtas situācijā, operatīvi tika izcenots papildu laidieni eiroobligācijām ar dzēšanas termiņu 2026. gada 7. oktobrī 550 milj. EUR apjomā, bet drīz vien pēc tam, aprīļa sākumā, tika emitētas 3 gadu eiroobligācijas

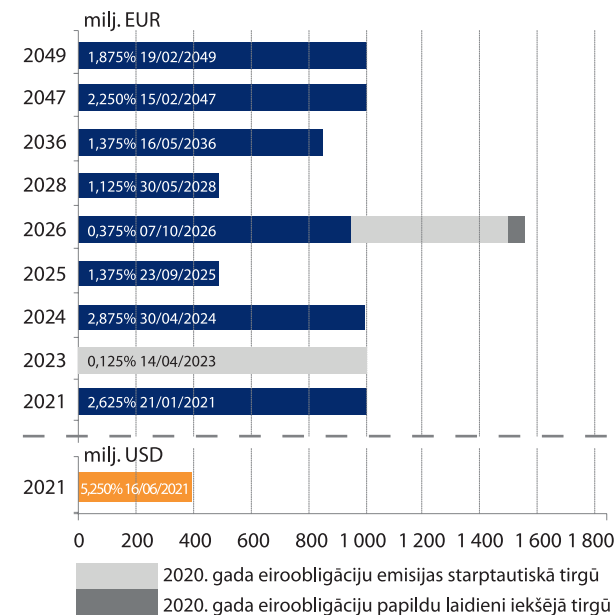
1 miljrd. EUR apmērā, fiksējot zemāko kuponu Latvijas eiroobligācijām 0,125% līmenī. Neskatoties uz nestabilitāti un nenoteiktību finanšu tirgos izcenošanas brīdī, jaunu vērtspapīru piedāvājums piesaistīja investoru interesi, nodrošinot kopējo pieprasījumuvidēji 1,35 reizes lielāku kā piedāvājumu, tādējādi ļaujot fiksēt tā brīža tirgus situācijai iespējami izdevīgākus finanšu nosacījumus tā brīža tirgus apstākļos.

Latvijas eiroobligāciju vidējā peļņas likne 2019. un 2020. gadā

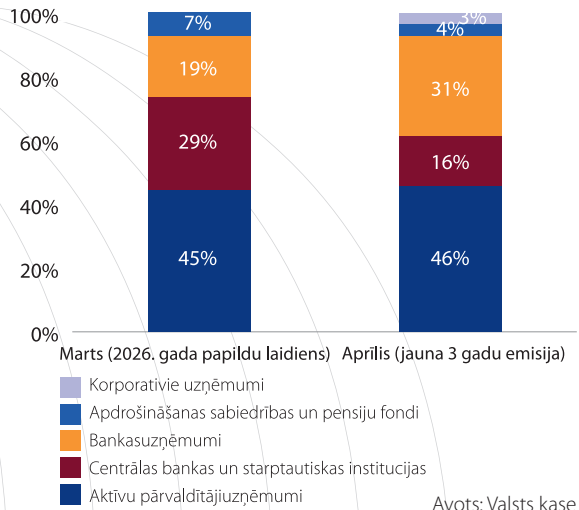
Avots: Bloomberg

Apgrozībā esošās eiroobligācijas (milj. euro)

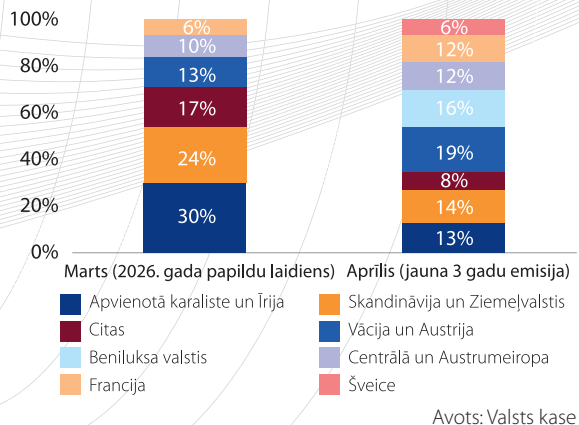

Avots: Valsts kase

2020. gadā emitēto eiroobligāciju investoru sadalījums pēc investoru tipa sākotnējā izvietošanā (% no iegādes apjoma)

2020. gadā emitēto eiroobligāciju investoru sadalījums pēc ģeogrāfiskā izvietoējuma sākotnējā izvietošanā (% no iegādes apjoma)

2020. gadā emitēto eiroobligāciju lielāko investoru daļu veidoja aktīvu pārvaldītāji, bankas un centrālās bankas. Pēc ģeogrāfiskā sadalījuma vislielākais investoru īpatsvars pēc iegādes apjoma bija no Vācijas un Austrijas, Skandināvijas un Ziemeļvalstīm, Apvienotās Karalistes un Īrijas.

Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, 2020. gada aprīļa emisijā eiroobligācijas emitētas ar īsāku termiņu, kas ir veicinājis lielāku investoru diversifikāciju, palielinoties to investoru īpatsvaram, kuri vairāk ir ieinteresēti iegādāties īsāka termiņa vērtspapirus.

Aktualitātes iekšējā finanšu tirgū: atvērtas jaunas 2 un 7 gadu obligāciju programmas ar 0 % kuponu (fiksētā ienākuma), kā arī pirmo reizi iekšējā tirgū izsolītas sākotnēji starptautiskajā finanšu tirgū emitēto Latvijas valsts eiroobligāciju papildu laidieni.

2019. gada jūlijā atvērtā 5 gadu obligāciju programma ar 0,000% kuponu (fiksētā ienākuma) likmi 2020. gadā pārsniedza uz to brīdi likvidāko, apgrozībā esošā valsts iekšējo vērtspapīru programmu apjomus, sasniedzot 390 milj. EUR. Reaģējot uz tirgus svārstīgumu, tika analizēts tā brīža piemērotākais vērtspapīru termiņa piedāvājums. Tāpēc 2020. gada martā tika uzsākta jauna 2 gadu obligāciju programma, fiksējot kuponu (fiksētā ienākuma) likmi 0,000%. Šī programma uz gada beigām kļuva par šobrīd likvidāko valsts iekšējo vērtspapīru programmu 401,5 milj. EUR apjomā. 2020. gada jūlijā, finanšu tirgum stabilizējoties, tika atvērta jauna 7 gadu obligāciju programma, kurai arī tika kuponu (fiksēta ienākuma) likme 0,000%, un programmas apjoms uz gada beigām sasniedzis 80 milj. EUR. Liela nozīme tiek likta tieši uz likvīda apjoma vērtspapīru programmu veidošanu, jo tam ir pozitīvs efekts uz vērtspapīru apgrozību otrreizējā tirgū. Zemo procentu likmju periods ļāva noteikt kuponu (fiksēta ienākuma) likmes 0,000%

līmenī, tādējādi maksimāli samazinot salīdzinoši lielāka apjoma aizņemšanos iekšējā finanšu tirgū no izmaksu viedokļa.

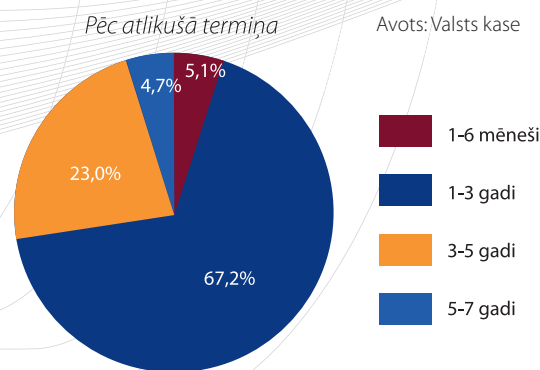
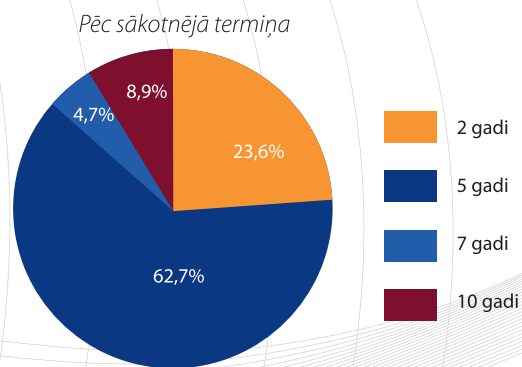
Pēc aktīviem sagatavošanās darbiem, oktobrī iekšējā tirgū pirmo reizi tika piedāvātas Latvijas eiroobligācijas līdz šim zināmo un pielietoto izsoļu veidā, izmantojot Primāro dīleru sistēmu. Izsolēs piedāvājumu veidoja papildu laidieni Latvijas eiroobligācijām ar dzēšanas termiņu 2026. gada 7. oktobrī, sasniedzot vēsturiski zemākās vidēji svērtās ienesīguma procentu likmes. 2020. gadā notikušas divas izsoles eiroobligāciju papildu laidieniem par kopējo summu 40 milj. EUR. Euroobligāciju izsolēs fiksētie rekordzemie ienesīguma līmeņi norāda, ka ir atrasts papildinošs eiroobligāciju izplatīšanas kanāls, ar iespējām aizņemties iekšējā tirgū ar ievērojami zemākām izmaksām. Šis pasākums iezīmē jaunu posmu Latvijas kapitāla tirgus attīstībā, kad vietējā tirgus investoriem tiek piedāvāti līdz šim tikai starptautiskajā tirgū emitētie Latvijas obligācijas un nodrošināta pieeja instrumentam ar augstu likviditāti. Euroobligāciju piedāvājuma iekļaušana izsolēs Valsts kasei turpmāk ļaus elastīgāk iedarboties arī uz garāka termiņa parāda vērtspapīru regulārāku piedāvājumu iekšējā tirgū, izmantojot Primāros dīlerus, kas iepriekš pamatā tika nodrošināts ar eiroobligāciju emisijām starptautiskajos finanšu tirgos.

2020. gada bruto emisiju apjoms iekšējā tirgū bija 679,5 milj. EUR, bet dzēsti valsts vērtspapīri 112,45 milj. EUR apmērā.

Vērtspapīru likmes izsolēs pieauga, bet tad gada otrajā pusē atkal samazinājās, sasniedzot pat negatīvu inesisgumu, atspoguļojot vispārējās euro tirgus likmju tendences 2020. gadā.

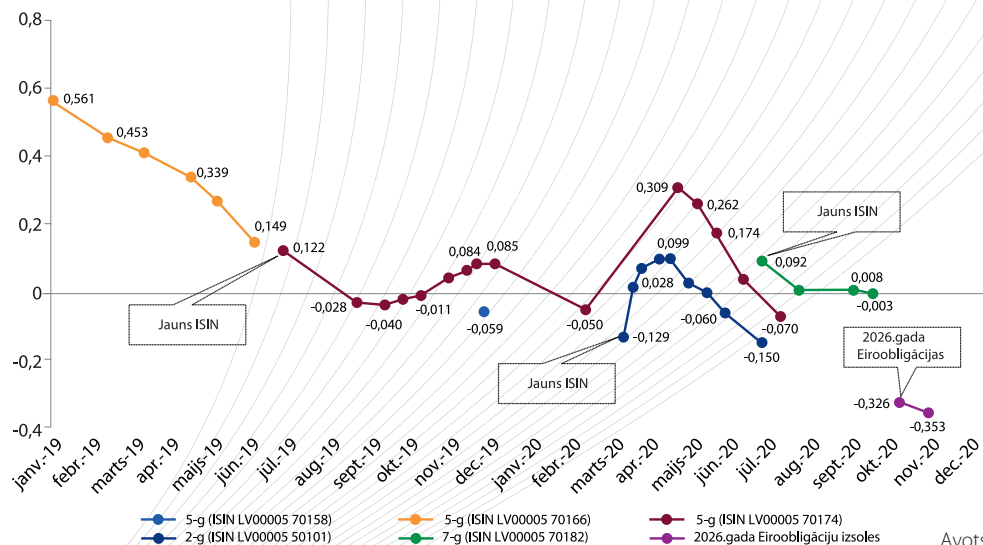
Ņemot vērā, ka sākotnējā tirgū pēdējos gados tika nodrošināts regulārs piedāvājums vidējā termiņa obligāciju segmentā (5 gadu obligāciju programmas, kā arī 2 un 7 gadu obligācijas 2020. gadā), otrreizējā iekšējā tirgū ir pieejami pārsvarā valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīri ar termiņu līdz dzēšanai 1-5 gadi (90,2%).

Valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīri apgrozībā 2020. gada beigās (% no kopsummas)

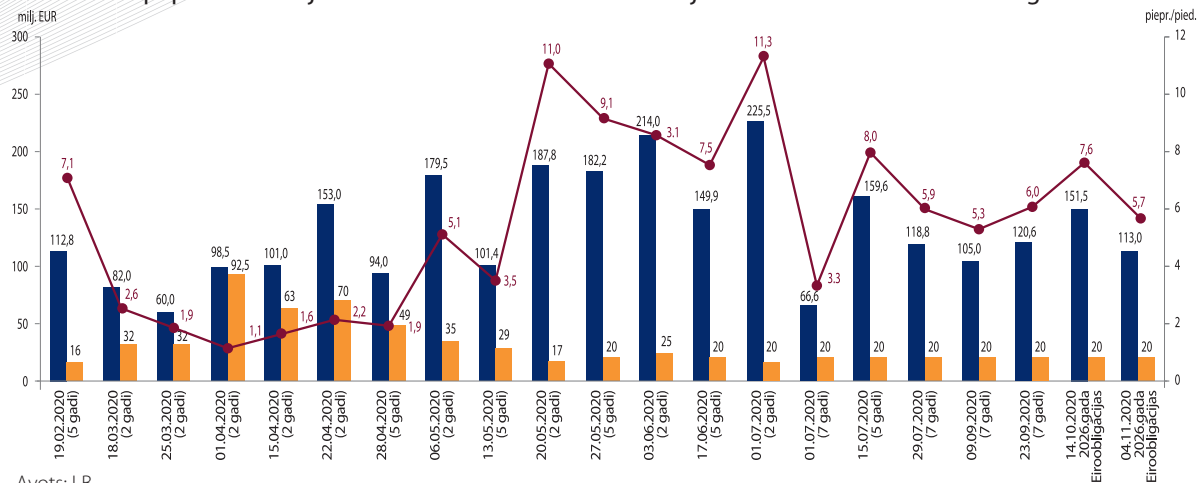
Avots: Valsts kase

2019. – 2020. gadā valsts vērtspapīru konkurējošās izsolēs noteiktās vidējās svērtās procentu likmes

Avots: Valsts kase

Valsts vērtspapīru sākotnējās tirdzniecības aktivitāte konkurējošās daudzscenu izsolēs 2020. gadā

Avots: LB

Iekšējā aizņēmuma vērtspapīri pamatā atrodas rezidentu kredītiestāžu, centrālās bankas un pensiju fondu turējumā, un 2020. gada beigās šo investoru īpatsvars veidoja 86%.

Aizņēmumi no starptautiskajām finanšu institūcijām

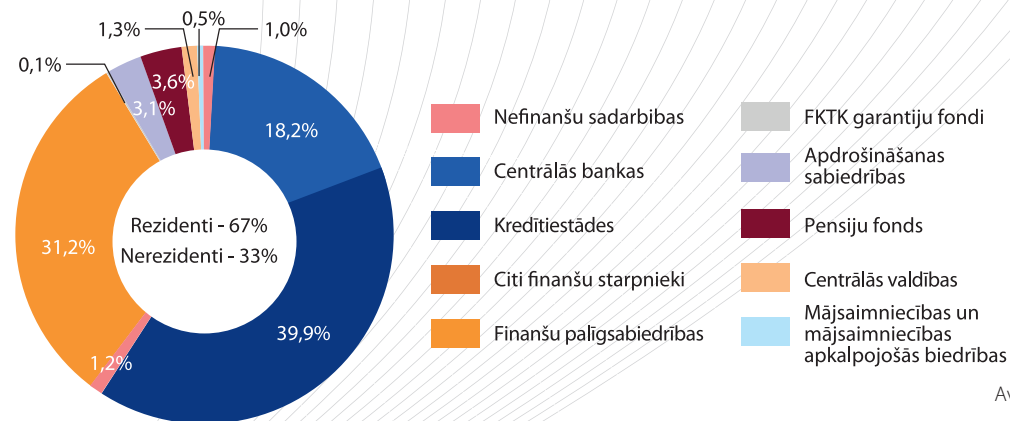
Papildus finanšu tirgos veiktajiem aizņēmumiem tika nodrošinātas aizņemšanās iespējas no starptautiskajām finanšu institūcijām. 2020. gada 8. aprīlī noslēgts aizņēmuma līgums ar Ziemeļu Investīciju banku 500 milj. EUR apmērā Covid-19 seku mazināšanas un pārvarēšanas pasākumu finansēšanai. 2020. gadā saņemti aizdevuma resursi 250 milj. EUR apmērā. Saglabātas aizņemšanās iespējas no Eiropas Investīciju bankas ES fondu projektu līdzfinansēšanai 400 milj. EUR apmērā spēkā esošo līgumu ietvaros.

Ņemot vērā koordinētu Eiropas atbildes reakciju uz pieaugošo Covid-19 izplatību, saskaņā ar Padomes 2020. gada 25. septembra īstenošanas lēmumu (ES) Nr.2020/1351, ar ko Latvijas Republikai piešķir pagaidu atbalstu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā pēc Covid-19 uzliesmojuma, Latvijai tika nodrošināts EK SURE aizdevums 192,7 milj. EUR apmērā, un no tiem 2020. gadā tika saņemti 120 milj. EUR.

Regulārs krājobligāciju piedāvājums gada ietvaros

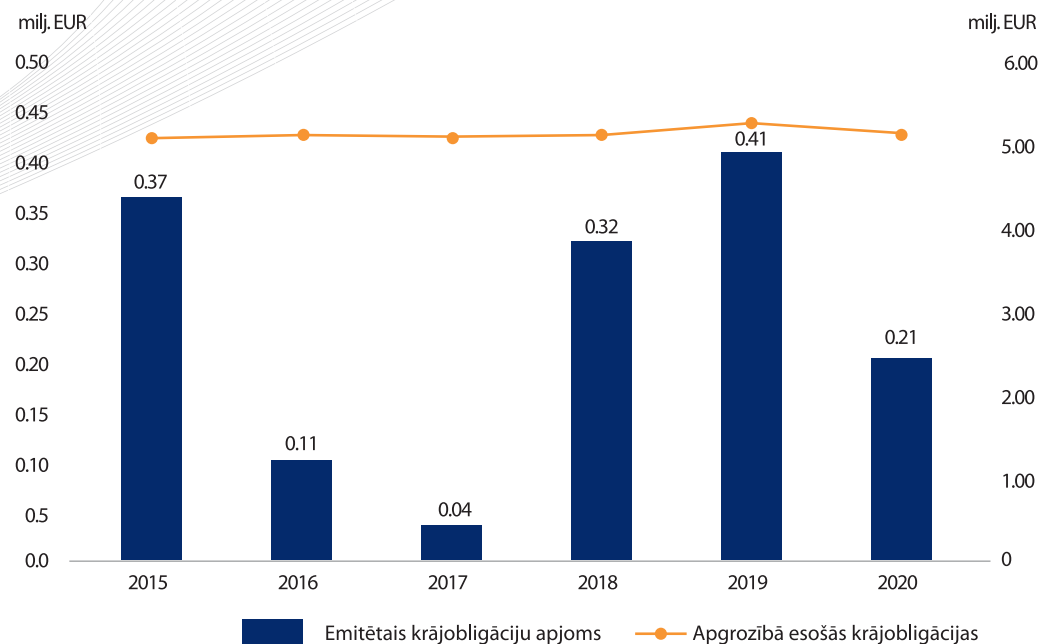
Turpinoties zemo likmju periodam finanšu tirgos, krājobligāciju iegādes apjoms 2020. gadā bija zems. Salīdzinot ar 2019. gadu, 2020. gadā krājobligācijas iegādājās par 50 % mazāk. Iedzīvotāji pārsvarā izvēlējušies ilgtermiņa ieguldījumus. 2020. gada beigās 10 gadu krājobligācijas veidoja 94 % visa izstāvošā krājobligāciju apjoma.

Valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru īpašnieku struktūra 2020. gada beigās (izņemot krājobligācijas un bezprocentu obligācijas)

Avots: LB

Emitētās un apgrozībā esošās krājobligācijas 2015. – 2020. gadā (nominālvērtība)

Avots: Valsts kase

Valsts parāda portfeļa rādītāju izpilde

Nemot vērā būtisko 2020. – 2021. gadā dzēšamo parāda apjomu, kā arī klientu norēķinu kontu atlikumu pieaugumu un finanšu resursu piesaisti Covid-19 krīzes seku mazināšanai, valsts parāda dzēšanas profils līdz vienam gadam 2020. gada decembra beigās sasniedza 18,8%. Tā kā parāda atmaksas profila rādītāja būtība ir nodrošināt valsts parāda saistību pārfinansēšanas riska novēršanu, Valsts kase uzturēja valsts parāda pārfinansēšanas rezervi. Tādējādi tika izslēgta pārfinansēšanas riska daļa, jo ar aizņemšanos saistītais risks rezervēto līdzekļu apjomā vairs nepastāvēja. 2020. gadā valsts parāda portfeļa rādītāju atbilstību Stratēģijai nodrošināja 2019. – 2020. gadā veiktie aizņemšanās pasākumi, kas aprakstīti iepriekšējās nodaļās.

Pēdējos gados, saskaņā ar Stratēģijā noteikto atrodies vēsturiski zemo likmju periodā, veiktas vairākas eiroobligāciju emisijas ar gariem atmaksas termiņiem, tādējādi ierobežojot parāda apkalpošanas izmaksu pieaugumu ilgtermiņā, kā rezultātā pieaudzis vidējais svērtais fiksētais periods (*duration*), bet vienlaikus tas ir ļāvis samazināt parāda portfeļa vidējo svērtu likmi. 2020.gadā, operatīvi nodrošinot finansiālu segumu valdības lēmumiem Covid-19 uzliesmojuma ietekmes mazināšanas un ekonomikas atbalsta pasākumiem ārkārtējā situācijā, tika piesaistīti finanšu resursi ar salīdzinoši īsiem atmaksas termiņiem, kā rezultātā 2020.gada decembrī *duration* rādītājam vērojams samazinājums pret iepriekšējo gadu, taču parāda portfeļa vidējā svērtā likme turpina samazināties, sasniedzot 1,60% 2020.gada decembra beigās.

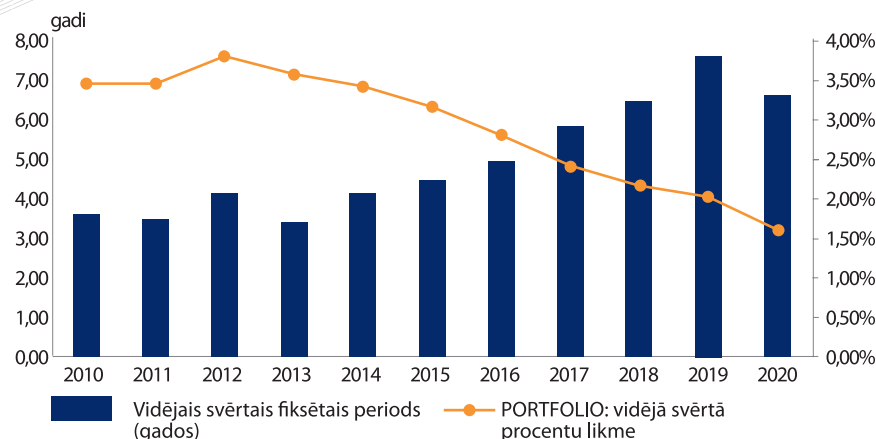
Valsts parāda portfeļa struktūras rādītāji

RĀDĪTĀJI	FAKTISKIE PARĀDA STRUKTŪRAS RĀDĪTĀJI 31.12.2019.		FAKTISKIE PARĀDA STRUKTŪRAS RĀDĪTĀJI 31.12.2020.		STRATĒGIJĀ NOTEIKTIE PARĀDA STRUKTŪRAS RĀDĪTĀJI	
Valsts vērtspapīru, kas izplatīti sākotnējā izvietošanā iekšējā finanšu tirgus investoriem, apjoms apgrozībā attiecīgā gada beigās	1 172,24 milj. EUR		1 739,30 milj. EUR		nav mazāks par apjomu gada sākumā*	
Dzēšanas profils (%) no valsts parāda portfeļa	≤ 1 gadu/ 17,1%	≤ 3 gadiem 33,5%	≤ 1 gadu 18,8%	≤ 3 gadiem 37,2%	≤ 1 gadu ≤ 25 %	≤ 3 gadiem ≤ 50 %
Fiksētās procentu likmes minimālais īpatsvars valsts parāda portfeli	86,2%		82,1%		≥ 60 %	
Procentu likmju vidējais svērtais fiksētais periods gados	7,61		6,62		5,00 – 9,00	
Tirā parāda valūtu kompozīcija	EUR 100,08 %		EUR 100,10 %		EUR 100 % (+/- 5 %)	

* Ir pieļaujama atkāpe, veicot negatīvas neto emisijas kārtējā gadā, ja tā attiecīgajā apmērā tiek kompensēta, plānojot nākamā gada aizņemšanās apjomus iekšējā tirgū.

Avots: Valsts kase

Centrālās valdības parāda metrika 2010. – 2020. gads

Avots: Valsts kase

Valsts aizdevumi

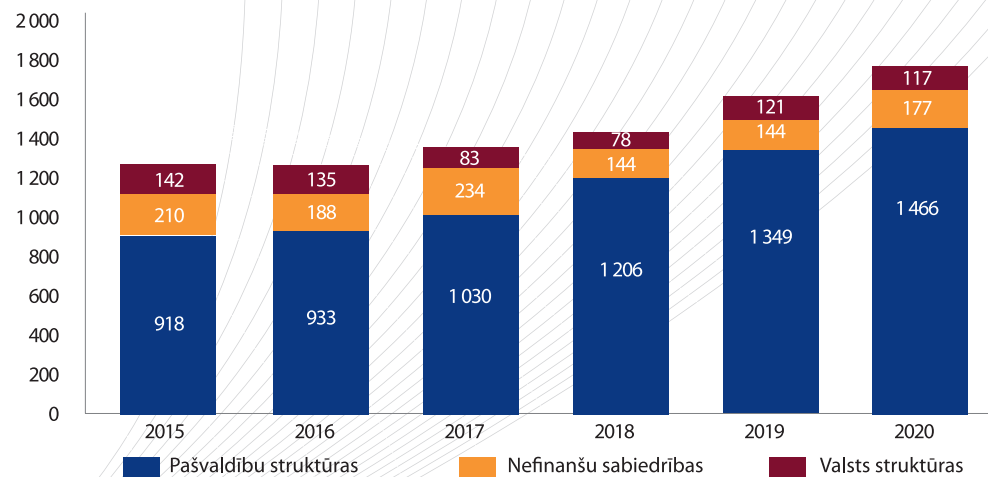
Mērķus, kuru īstenošanai var izsniegt valsts aizdevumus, kā arī valsts aizdevumu saņēmēju subjektu loku nosaka Likums par budžetu un finanšu vadību. Tomēr, pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumu, Ministru kabinets var lemt par valsts aizdevumu izsniegšanu Covid-19 izraisītās krīzes seku mazināšanai, novēršanai un tautsaimniecības atbalstam, kā arī Ministru kabinetam ir tiesības palielināt likumā par valsts budžetu kārtējam gadam noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu.

Likums par valsts budžetu 2020. gadam noteica valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu 334,4 milj. EUR apmērā, tomēr 2020. gada pirmā pusgadā valsts aizdevumu limits papildus tika palielināts par 307 milj. EUR, lai nodrošinātu finansējumu Covid-19 seku mazināšanai un tautsaimniecības atbalstam.

Kopējais valsts aizdevumu portfelis 2020. gada 31. decembrī ir 1 759,7 milj. EUR, kas palielinājies par 146,0 milj. EUR, salīdzinot ar 2019. gadu. Valsts aizdevumu kredītportfelī turpina dominēt aizdevumi pašvaldībām 1 466,4 milj. EUR, kas palielinājušies par 117,8 milj. EUR, salīdzinot ar 2019. gadu. 2020. gadā noslēgti vairāk nekā 220 aizdevuma līgumi par kopējo summu 68,8 milj. EUR ārkārtējās situācijas ietekmes mazināšanai un novēršanai pašvaldībās saistībā ar Covid-19 izplatību.

2020. gadā turpināts attīstīt Valsts kases ePakalpojumu eAizņēmumi, padarot to lietotājiem vēl pieejamāku un draudzīgāku, arī strādājot attālināti. No 2020. gada pašvaldības iesniedz informāciju un piesakās valsts aizdevuma saņemšanai (t.sk. arī atļaujai pašvaldības galvojuma izsniegšanai) eAizņēmumi sistēmā, kā arī visiem klientiem ieviests automātisks saistību ieturējums no norēķinu konta. eAizņēmumi attīstības rezultātā samazinās administratīvais darbs un manuālās darbības gan klientiem, gan Valsts kases un Finanšu ministrijas darbiniekiem.

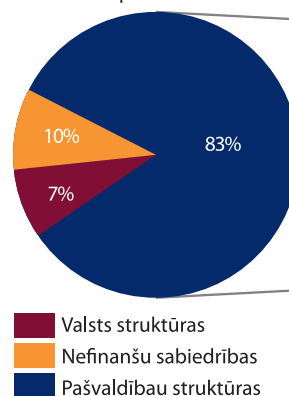
Valsts aizdevumu portfela dinamika

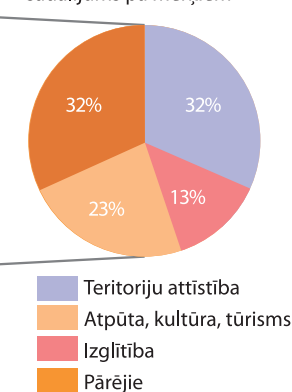
Avots: Valsts kase

2020. gadā izsniegto valsts aizdevumu saņēmēji

Aizdevumu portfelis

Pašvaldībām izsniegto aizdevumu sadalījums pa mērķiem

Avots: Valsts kase

Valsts galvojumi

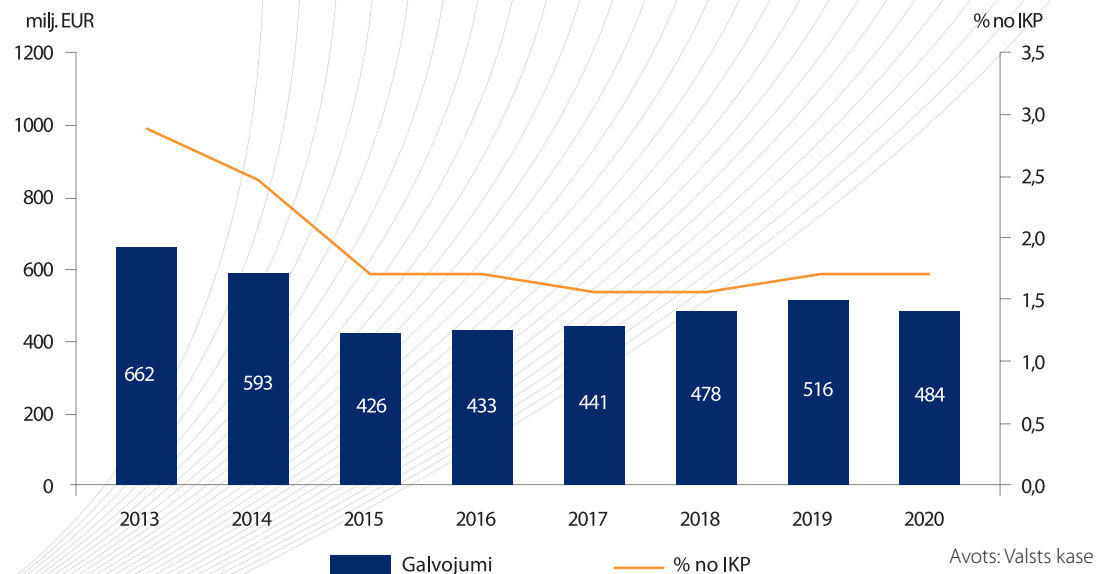
Lai Covid-19 izraisītās krīzes situācijā nodrošinātu iedzīvotājiem iespējas saglabāt darbavietas un darba devējiem noturēt darbā savus profesionāļus, pamatojoties uz Likumu par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību, izsniegts Latvijas Republikas galvojums EK par dalību ES atbalsta instrumentā "SURE" par 57,07 milj. EUR.

2020. gadā pārtraukta valsts galvojumu programma studiju un studējošo kreditēšanai, jo, stājoties spēkā Ministru kabineta 2020. gada 21. aprīļa noteikumiem Nr. 231 "Noteikumi par studiju un studējošo kreditēšanu studijām Latvijā no kredītiestāžu līdzekļiem, kas ir garantēti no valsts budžeta līdzekļiem", tika ieviests jauns valsts galvoto studiju un studējošo kredītu regulējums, kur galvojumu sniedz ALTUM portfeļa garantijas instrumenta veidā, nevis finanšu ministrs valsts vārdā.

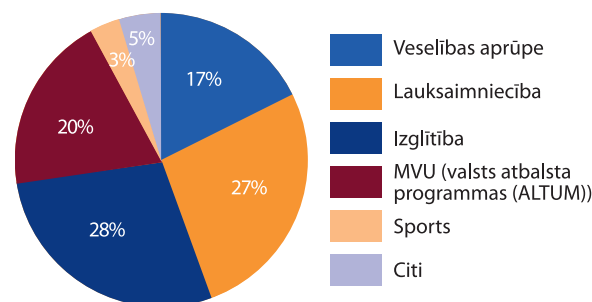
Neskatoties uz notikušajām izmaiņām valsts galvojumu portfeli, līdzīgi kā iepriekšējos gadus, arī 2020. gadā lielākais izstāvošo galvojumu apmērs ir izsniegts par ALTUM saistībām, lai nodrošinātu valsts atbalsta programmu īstenošanu (MVU, lauksaimniecība, jaunuzņēmumi u.c.).

Kopējais valsts galvoto aizdevumu atlikums 2020. gada beigās bija 484,4 milj. EUR, kas ir par 31,3 milj. EUR mazāk nekā 2019. gada beigās. Valsts galvojumu īpatsvars pret valsts IKP ir 1,7 %.

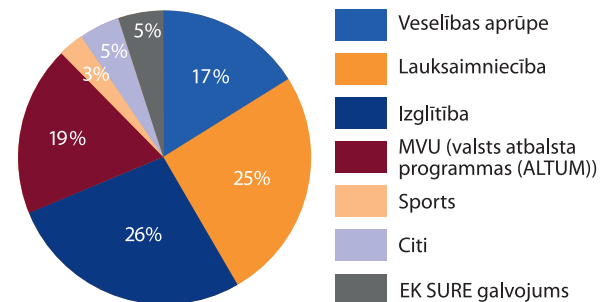
Valsts galvoto aizdevumu atlikums

Valsts galvoto aizdevumu sadalījums pa aizņēmējiem 2020. gada beigās

Valsts galvoto aizdevumu sadalījums pa nozarēm 2020. gada beigās

Naudas līdzekļu vadība

Prioritāte - likvido naudas līdzekļu pieejamība finansēšanas nepieciešamības segšanai

Naudas līdzekļu vadība ietver visu Valsts kases rīcībā esošo naudas līdzekļu pārvaldīšanu un likviditātes nodrošināšanu. Naudas līdzekļu ieguldīšanas mērķis ir nodrošināt finansiāli efektīvu naudas līdzekļu pārvaldīšanu atbilstoši ieguldīšanas pamatprincipiem, nodrošinot likviditātes riska vadību un ievērojot izdevīgākos ieguldīšanas nosacījumus pieļaujamajiem ieguldīšanas darījumiem. Naudas līdzekļus pārvalda tikai Valsts kase, un nav pieļaujama šīs funkcijas nodošana citam līdzekļu pārvaldītājam.

Naudas līdzekļu un likviditātes vadība 2020. gadā īstenota lielas nenoteiktības apstākļos, kas saistīti ar Covid-19 izraisīto krīzi, to seku mazināšanu un vēl negatīvākām EUR procentu likmēm. Lai nodrošinātu finansiālu segumu atbalsta pasākumiem Covid-19 uzliesmojuma seku mazināšanai, operatīvi tika akumulēti resursi Valsts kases kontos, 2020. gada martā pārtraucot izvietotos finanšu darījumus un pieņemot lēmumu neveikt jaunus ieguldījumu darījumus. Attiecīgi kopš 2020. gada marta uz laiku brīvos naudas līdzekļus Valsts kase koncentrē kontos LB un ECB, maksimāli ierobežojot finanšu riskus un nodrošinot likvido resursu operatīvu pieejamību Valsts kases kontos finansēšanas nepieciešamības segšanai.

Eirozonā ECB turpināja īstenot ekonomikas stimulēšanas pasākumus, saglabājot Eirosistēmas noguldījumu iespējām uz nakti likmi mīnus 0,50% līmenī un palielinot vērstpapīru uzpirkšanas programmu apjomu cīņai ar Covid-19 pandēmijas ietekmi uz finanšu tirgu un ES ekonomiku, kā rezultātā kopumā 2020. gadā EUR naudas tirgus procentu likmes kļuva vēl negatīvākas.

Noderīga informācija

- Valsts kase (valsts parāda vadība, izsoļu rezultāti, kredītreitinga ziņojumi, pārskati)
The Treasury (debt management reports, auction results, credit rating reports)
www.kase.gov.lv
- Valsts kases informācija investoriem
<https://www.kase.gov.lv/en/investor-relations>
- Finanšu ministrija (detalizēta informācija par Latvijas budžetu)
www.fm.gov.lv
- Centrālā statistikas pārvalde
www.csb.gov.lv
- Latvijas Banka
www.bank.lv
- Makroekonomiskais apskats
www.macroeconomics.lv
- Eurostat datubāze
<http://ec.europa.eu/eurostat>
- Nodarbinātības valsts aģentūra
www.nva.gov.lv